

Ankara, 01.12.2006
Sayı: 1389

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL
GÜVENLİK BAKANLIĞI
İNÖNÜ BULVARI NO:42
EMEK ANKARA

Kurumunuza yapılan çeşitli başvurularda bayan maden mühendislerinin yeraltı maden işletmelerinde çalışıp çalışmayacağı sorulmuştur. Bu başvurulardan biri de İMBAT Madencilik tarafından yapılan başvurudur. Bakanlığınızın İzmir Bölge Müdürlüğü, yapılan başvurular sonucunda konuya dair iki cevabi yazı vermiştir.

Bu yazılardan 12733 sayılı yazıda “4857 sayılı İş Yasasının 72. maddesi; Maden ocakları ile kablo döşenmesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yeraltında veya su altında çalışacak işlerde 18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır. Hükmü ile konuya açıklık getirilmektedir. Belirtilen yasa hükümleri gereği hareket etmeniz gerektiği” denilmekte, 29899 sayılı yazısında ise; “4857 sayılı İş Yasasının 72. maddesi “Maden ocakları ile kablo döşenmesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yeraltında veya su altında çalışacak işlerde 18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır. Her nevi maden ocaklarında yeraltı işlerinde kadınların çalıştırılmaması hakkında 45 nolu sözleşmenin 2. maddesinde “kadın cinsinden hiçbir şahıs yaşı ne olursa olsun maden ocaklarında yeraltı işlerinde çalıştırılmaz.” hükmü vardır. Aynı sözleşmenin 3. maddesinde ise “Milli Yasalarla 2. maddede belirtilen yasaklamadan bazı kimselerin istisna edilebileceği belirtilmiştir. 4857 sayılı yasa ve diğer yasalarda yukarıda belirtildiği şekilde herhangi bir istisna belirtilmediği için 4857 sayılı yasanın 72. maddesine göre kadın işçilerin yeraltında çalıştırılmaları mümkün değildir.” denerek bayan maden mühendislerinin maden ocaklarında çalıştırılmayacağı belirtilmektedir.

9 Haziran 1937 tarihinde 3229 sayılı Kanun ile kabul edilen 45 nolu ILO sözleşmesinin 10. maddesinde; “Bu mukavelenin Fransızca ve İngilizce metinlerinin her ikisi de muteberdir.” denmektedir. Sözleşmenin Türkçe metninin 2. maddesinde; “Kadın cinsinden hiç bir şahıs, yaşı ne olursa olsun maden ocaklarında yeraltı işlerinde çalıştırılmaz.” denildikten sonra durumun istisnaları 3. maddede belirtilmiştir. 3. madde; “Milli kanunlarla yukarıda yazılı memnuniyetten şu kimseler istisna edilebilirler:

- a) Sevki idare vazifesi ile mükellef olup, bedenen çalışmayan şahıslar,
- b) Sıhhi ve sosyal hizmetlerde çalışan şahıslar,
- c) Mesleki bilgilerini tamamlamak maksadıyla bir maden ocağında yeraltı işlerinde staj görmelerine müsaade edilen tahsildeki şahıslar,
- d) Bedenen çalışma mahiyetinde olmayan bir sanatın icrası için bir maden ocağının yeraltı kısımlarına tesadüfi olarak inmesine lüzum görülen diğer bütün şahıslar.” şeklindedir.

./..

Kanununda kabul ettiği İngilizce metnin 3. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir.

“Article 3

National laws or regulations may exempt from the above prohibition--

- (a) females holding positions of management who do not perform manual work;
- (b) females employed in health and welfare services;
- (c) females who, in the course of their studies, spend a period of training in the underground parts of a mine; and
- (d) any other females who may occasionally have to enter the underground parts of a mine for the purpose of a non-manual occupation.”

Düzenleme incelenecek olur ise metnin başlangıç kısmındaki düzenlemeyle; “*National laws or regulations*” ile yani “*Ulusal kanun veya yönetmelik, tüzük, düzenlemeleriyle*” istisnai durumların oluşabileceği belirtilmiştir.

22.5.2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 85 inci maddesine dayanılarak hazırlanan 16.06.2004 tarihli 25494 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinin, Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalıştırılacak İşçiler başlıklı 4. maddesi;

“16 yaşını doldurmamış genç işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaktır. EK-1 deki çizelgede, karşısında (K) harfi bulunmayan işlerde kadınlar ve (Gİ) harfleri bulunmayan işlerde de 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş genç işçiler çalıştırılmaz.

Ancak; ihtisas ve meslek öğrenimi veren okulları bitirip bu işi meslek edinmiş kadınlar ihtisas ve mesleklerine uygun ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilir. ...” şeklinde düzenlenmiştir.

EK-1 no.lu çizelge incelenecek olursa “*1-Petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden, maden filizleri ve mineralleri arama ve her çeşit sondaj işleri, 2- Petrol, tabii gaz, su ve her çeşit maden ve maden filizleri ve mineralleri ile taş, toprak, kum ve benzeri maddelerin çıkarılması ve üretimi işleri. 3- Petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden ve maden filizleri mineralleri ile taş, toprak, kum ve benzeri maddelerin çıkartılması ile üretimi işlerinin yapılmasında tamamlayıcı nitelikte olan kırma, yıkama, zenginleştirme, taşıma, depolama ve benzeri işler*” ağır ve tehlikeli işler arasında gösterilmiştir.

Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği gereğince, maden ocaklarında yapılan faaliyetler ağır ve tehlikeli işler kapsamında belirlenmiştir. Ana kural olarak bu işlerde kadınların çalıştırılması yasak olarak belirlenmiş ancak istisnai durumda yönetmelikle getirilmiştir. Bu istisna ise **ihhtisas ve meslek öğrenimi veren okulları bitirip bu işi meslek edinmiş kadınlar, ihtisas ve mesleklerine uygun ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir şeklindedir.** Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere maden mühendisliği bölümünü bitirerek maden mühendisliğini meslek olarak edinmiş bayan maden mühendisleri, Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği gereği yeraltı ve yer üstü maden ocaklarında çalışabilirler.

45 nolu ILO sözleşmesinin 3. maddesinde getirilen ulusal kanun ya da yönetmelik, tüzük, düzenlemeleriyle sevki ve idare ile görevli olup, bedenen çalışmayan bayanların maden ocaklarında çalıştırılabileceği belirtilmiştir. Ulusal yönetmeliğimiz olan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği de açıkça bayan maden mühendislerinin maden ocaklarında çalışabileceklerini belirtmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında istisnai durumunun bütün şartlarını taşıyan ve aldıkları eğitim sonucu mesleklerini ifa eden bayan maden mühendislerinin, yeraltı ve yerüstü maden ocaklarında çalışabileceklerini, bayan maden mühendisleri ile ilgili kurumunuza yapılan başvurularda bu hususun dikkate alınmasını ve bayan maden mühendislerinin yeraltı ve yer üstü maden ocaklarında çalışabilecekleri hususlarını bölgelerarası uygulama farklılıklarının doğmaması amacıyla, başta İzmir Bölge Müdürlüğünüz olmak üzere Bölge Müdürlüklerinize bildirilmesi hususunu bilgilerinize sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla,

Nahit ARI
Genel Sekreter, Yönetim Kurulu Üyesi